

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”
str. Iacob Hîncu 10/1, Chișinău, MD-2005 Republica Moldova

Igor Munteanu
Director executiv

str. Iacob Hîncu 10/1, Chișinău,
MD-2005 Republica Moldova

373 / 22 210932 tel
373 / 22 245714 fax

office@viitorul.org
www.viitorul.org

14-Jan-19

APEL CĂTRE PREMIERUL REPUBLICII MOLDOVA, PAVEL FILIP

Cum tratăm insecuritatea energetică a Republicii Moldova în anul 2019

Republica Moldova este cel mai vulnerabil stat din Parteneriatul Estic sub aspectul dependenței sale energetice. De 27 de ani, Republica Moldova importă 97% din resursele energetice din afara frontierelor sale, ca urmare a lipsei de resurse interne și izolării infrastructurilor sale critice de rețele alternative. Energia și electricitatea reprezintă 1/3 din totalul importurilor sale nete, iar Federația Rusă continuă și astăzi să reprezinte principalul furnizor de gaze naturale pentru consumatorii casnici. Circa 40% din curentul electric este generat de gazele importate din Federația Rusă. Circa 75% din electricitatea consumată în Republica Moldova este importată de la centrala Cuciurgan. Spre deosebire de vecinii săi, Republica Moldova a rămas dominată de un model în care Gazprom exploatează poziția sa de monopolist, fără a fi echilibrat de alternative viabile economic, indiferent de culoarea guvernelor de la Chișinău. Situația Republicii Moldova este asimetrică și datorită faptului că negocierile cu Gazprom sunt superficiale, netransparente și asimetrice, datorită faptului că rolul de țară de tranzit nu este (pentru Rusia) la fel de important ca și în cazul Ucrainei sau Belarus. Din păcate, alternativele promise de UE și România au rămas nerealizate până acum, cu șanse potențiale să se materializeze într-un viitor nedefinit.

Federația Rusă continuă să controleze volumele de gaze consumate de Republica Moldova și circa 50% din toate rețelele de gaze din țară. În ultimii 27 de ani, acest control i-a permis Rusiei să exploateze la maxim monopolurile sale pentru a exercita presiuni politice asupra RM, aducând-o în albia intereselor proprii. În ultimii ani, Rusia a folosit acest instrument pentru a zădărnici adaptarea sistemului energetic și politic al RM la aquis-ul comunitar, blocând integrarea pleneră a țării și pe alte domenii vitale. În 2011 a expirat contractul pe termen lung dintre Gazprom și RM, iar de atunci, livrările de gaze sunt decise pe baza prelungirii anuale prin anexe adiționale la contract, ceea ce întărește puterea de manipulare politică a Rusiei. Până în 2017, Rusia a refuzat să revină la semnarea unui contract pe termen lung, punând condiția ca RM să abandoneze acordurile sale cu UE pe domeniul energetic, în special participarea sa la Comunitatea Energetică Europeană din mai 2010. Pentru că RM și Ucraina se confruntă cu provocări similare din punct de vedere al consolidării independenței și securității naționale, ambele țări trebuie să-și fortifice capacitatea de a detrona monopolisti străini, care au poziții dominante în sectorul energetic. Ambele țări trebuie să aplice legislația comunitară (pachetul III) pentru a preveni și contracara intervențiile Rusiei în influențarea sau chiar atacarea intereselor lor vitale.

În 2019, RM și Ucraina se vor confrunta, în mare parte, cu provocări similare. În primul rând, Gazprom va finaliza construcția gazoductului Turkish Stream, care îi va permite să livreze gaze naturale în Balcani fără a apela la sistemul de gazoducte transbalcanice, care traversează inclusiv Republica Moldova. În al doilea rând, Gazprom planifică să dea în exploatare gazoductul North Stream – 2, care îi va permite să livreze gaze naturale în Europa de Vest, ocolind sistemul de gazoducte din Ucraina și

Igor Munteanu
Director executiv

str. Iacob Hîncu 10/1, Chișinău,
MD-2005 Republica Moldova

373 / 22 210932 tel
373 / 22 245714 fax

14-Jan-19

potențial Belarus. În al treilea rând, va expira contractul de tranzit al gazelor naturale dintre Gazprom și Naftogaz. În al patrulea rând, va expira contractul de furnizare a gazelor naturale dintre Gazprom și Moldovagaz. Efectele acestor 4 factori se vor accentua datorită alegerilor cruciale care au loc în 2019 în ambele state – parlamentare în RM și prezidențiale în Ucraina. Considerând implicațiile acestei noi situații pentru viitorul ambelor state, dorim să punctăm următoarele direcții de acțiune:

office@viitorul.org
www.viitorul.org

RM și Ucraina trebuie să coopereze mai intens și mai structurat în domeniul asigurării securității energetice. Vulnerabilitatea celeilalte părți creează un lanț de efecte negative pentru celălalt partener – fie Ucraina, fie RM. Deficitul de capacități interne care să rezolve ”foamea energetică” în ambele țări este accentuat de prezența unor enclave separatiste finanțate direct de Rusia pe teritoriul ambelor state, Ucraina și RM. Rusia controlează în continuare interesele obscure (vested interests) prin intermediul statutului său dominant în sectorul energiei.

Reuniți la Chișinău, un grup de experți din RM, România și Ucraina, au discutat subiectele legate de coridoarele North Stream și ingerințele Rusiei în spațiul estic al Europei. Împreună, aceștia au ajuns la concluzia că,

1. Dezvoltarea North Stream va crește dependența statelor UE de politica energetică a Federației Ruse,
2. Finalizarea North Stream va spori influența Rusiei în Europa și va izola energetic țările din estul Europei, ceea ce va face și mai vulnerabile în fața politicilor agresive ale Rusiei.
3. Intensificarea procesului de monopolizare a livrărilor de gaze în UE va crește dependența consumatorilor europeni de Rusia și va reduce oportunitățile alternative de asigurare cu gaze ale țărilor din Estul Europei.
4. North Stream va afecta implementarea politicilor unitare ale UE în domeniul securității energetice, creând o vulnerabilitate colectivă, dar sensibilă mai ales pentru economiile fragile din Estul Europei.
5. North Stream 2 este un instrument de subminare și anihilare a Pachetului Energetic III, instrument esențial în negocierile dintre țările Europene și Rusia.

În aceste circumstanțe facem apel la Responsabilizarea și Solidaritatea a autorităților moldovenești pe subiectul energetic.

Responsabilitatea față de cetățenii Republicii Moldova, care trebuie să includă:

1. Crearea unor căi alternative de asigurare cu gaze naturale a Republicii Moldova, prin dezvoltarea interconexiunilor cu România
2. Valorificarea interconectorului Iași-Ungheni presupune investiții suplimentare de peste 250 milioane dolari SUA, sursele de acoperire nefiind identificate până în prezent

**Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”
str. Iacob Hîncu 10/1, Chișinău, MD-2005 Republica Moldova**

Igor Munteanu
Director executiv

str. Iacob Hîncu 10/1, Chișinău,
MD-2005 Republica Moldova

373 / 22 210932 tel
373 / 22 245714 fax

14-Jan-19

3. Implicarea în procesul de Organizare a reversului pe sistemul de gazoducte transbalcanice, care va deveni o sursă alternativă de livrare a gazelor către Moldova

office@viitorul.org
www.viitorul.org

4. Întreprinderea măsurilor active privind decuplarea furnizării gazelor în regiunea transnistreană și decuplarea de contractul de furnizare a gazelor pe malul drept și de Moldovagaz, unde Guvernul Republicii Moldova deține pachetul de blocaj

5. Să fie identificate și excluse orice mecanisme și scheme de finanțare a regimului separatist cu banii consumatorilor de energie din Republica Moldova

Solidaritatea autorităților Moldovenești cu Ucraina:

1. Definirea și promovarea unor politici și plan de acțiuni în domeniul energetic în strânsă cooperare cu Ucraina, deoarece ne confruntăm cu aceleași provocări, chiar dacă în unele cazuri aparent ele sunt diferite.

2. Cooperarea și susținerea reciprocă a Moldovei și Ucrainei în domeniul energetic

3. Promovarea unei poziții comune cu Ucraina pe subiectele de infrastructură energetică North Stream II și South Stream.

Pentru detalii, vă rugăm să contactați Coordonatorul Relații Publice al IDIS "Viitorul", Victor Ursu la numărul de telefon 069017396 sau la adresa de e-mail ursu.victoor@gmail.com

Liubomir Chiriac

Director executiv, IDIS „Viitorul”

